

VERDIEPINGSKAART MDA++

‘HUISELIJK GEWELD ZONDER MINDERJARIGE KINDEREN’

Deze verdiepingskaart is ontwikkeld naar aanleiding van signalen van MDA++ projectleiders en MDA++ casemanagers dat de bouwstenen MDA++ onvoldoende aansluiten op situaties van gezinnen zonder minderjarige kinderen. In de praktijk blijkt dat samenwerkende partners de neiging hebben om eerder los te laten als er geen minderjarige kinderen in het spel zijn. Deze kaart biedt handvatten aan casemanagers en projectleiders MDA++ bij het *inrichten* van de samenwerking en het *verrichten* in de praktijk bij structurele onveiligheid in huishoudens zonder minderjarigen kinderen.

Verrichten in de praktijk

Inrichten van regionale samenwerking

1

Hoe creëer je een gemeenschappelijke basis met directbetrokkenen en in de samenwerking van waaruit je kunt vertrekken?

- [Intensieve regie](#)
- [Gemeenschappelijke analyse als vertrekpunt](#)
- [Veiligheidsplanning bij relationeel geweld](#)
- [Attitude bij onveiligheid](#)
- [Organiseren van steun](#)
- [Opschalen bij stagnerende samenwerking](#)

- [Eenduidige benaderingswijze in de regio](#)
- [Afspraken t.b.v. lokale en regionale samenwerking](#)

2

Hoe schaal je op als het geweld niet stopt door benadering vanuit het vrijwillig kader?

- [Continueer attitude en steun](#)
- [‘Bijschalen’ relevante expertise en regie](#)
- [Samenloop Zorg & Straf organiseren](#)
- [Omgaan met privacy belemmeringen](#)

- [Benutten samenwerking Straf & Zorg](#)
- [Werkwijze bij privacy belemmeringen](#)

3

Wat doe je (extra) als het geweld niet gestopt kan worden? Bijvoorbeeld slachtoffer en/of plegger blijft ondanks alle veiligheidsafspraken risicovol gedrag vertonen.

- [Maken van proactieve afspraken](#)
- [Overwegen van ambtshalve melding door Veilig Thuis](#)

- [Visie op vasthouden en volhouden](#)
- [Samenwerkingsafspraken tussen MDA++ en gemeenten](#)

1.

Hoe creëer je een gemeenschappelijke basis met directbetrokkenen en in de samenwerking van waaruit je kan vertrekken?

Verrichten in de praktijk

Intensieve regie

- Beleg een [intensieve vorm van regie](#)/veiligheidscoördinatie bij de MDA++ casemanager of de lokale regisseur (1huishouden, 1plan, 1regisseur).
- Trek in ieder geval samen op met consultant (of professional) van lokaal (wijk)team t.b.v. inzet veiligheidsgerichte, risicogestuurde en herstelgerichte hulp. Zorg met elkaar dat directe veiligheid geborgd blijft gedurende het hele traject.
- Geef aandacht aan stabiele veiligheid *en* herstel: realiseer naast veiligheid en risicogestuurde zorg ook herstelgerichte zorg. Stop de gefaseerde zorg niet totdat cliënt eigen identiteit hervindt, sociale rollen oppakt en (weer) deelneemt aan het maatschappelijk leven.

Gemeenschappelijke analyse als vertrekpunt

- Gebruik een analysemodel om de onveilige situaties in kaart te brengen. Gebruik de analyse als basis voor het plan van aanpak (Bijv. [Analyse Top-3 methodiek](#), [analyse Multifocus](#), [Signs of Safety](#)).
- Let op [gendergerelateerde patronen](#) die in de relatie een rol kunnen spelen: rolverdeling en verwachtingen van elkaar, dwang, controle, machtsongelijkheid en afhankelijkheden. Hoe belemmeren deze veiligheid in de relaties?
- [Top-3 methodiek](#): breng met betrokken hulpverleners, het huishouden en hun nabije (familie-)netwerk aan de hand van feiten in de onveilige situaties in kaart: wat waren de eerste feiten en de ergste feiten en wat zijn de (actuele) feiten, waarvoor eerst bescherming nodig is? Betrek dan de nabije schil rondom het huishouden om directe veiligheid (minimaal een 6) te realiseren. Denk hierbij aan (schoon)ouders, broers, zussen, huisarts, welzijn en eventueel werkgever. Maak dan, na bewezen en geborgde directe veiligheid, gezamenlijk een analyse van risicofactoren voor de inzet van risicogestuurde zorg. Bevorder na bereiken stabiele veiligheid het verdere herstel bij ieder gezinslid.

Inrichten van regionale samenwerking

Eenduidige benaderingswijze in de regio

- Werk vanuit de visie gefaseerd samen werken voor veiligheid vanwege het belang van een eenduidige benaderingswijze/één gemeenschappelijke taal voor de aanpak van structurele onveiligheid door het lokale veld in combinatie met overige zorg- en veiligheidspartners.
- Bevorder dat samenwerkingspartners hetzelfde op deze visie gebaseerde veiligheidsplan en plan van aanpak gaan gebruiken en (samen met betrokkenen) tegelijkertijd aan dezelfde doelen werken.
- Organiseer vanwege het belang van dezelfde taal dezelfde scholing voor specialisten en generalisten, zowel voor uitvoerende professionals als voor inhoudelijke ondersteuners en faciliterende managers.
- Stem werkwijzen van verschillende organisaties op elkaar af en check of er in het primair proces belemmeringen weggenomen moeten worden om te kunnen samenwerken (bv. Informatiedeling, dossiervorming, mandaten).
- Organiseer jaarlijks multidisciplinaire follow-up bijeenkomsten of intersectorale leergroepen voor uitvoerende professionals om de benaderingswijze levend te houden in de regio.

Afspraken t.b.v. lokale en regionale samenwerking

- Faciliteer de samenwerking en maak ruimte voor casusoverleg tussen MDA++ casemanagers en lokale teams zodat veiligheidsgerichte en risicogestuurde hulp snel, domein-overstijgend en in samenhang tot stand komt bij MDA++.
- Maak afspraken met gemeenten over de mogelijkheid voor een outreachende aanpak/hulp in situaties MDA++ waar de drempel hulp te zoeken of te aanvaarden hoog is (Bv. [FACT/ACT](#), [Bemoeizorg](#)).
- Maak i.s.m. gemeenten afspraken voor consultatie van specialisten over het veiligheidsplan als dat niet binnen korte termijn tot directe veiligheid leidt en over het plan van aanpak als dat niet binnen ongeveer een half jaar tot stabiele veiligheid leidt (Reclassering, GGZ, verslavingszorg, Vrouwenopvang, forensische GGZ).

Gemeenschappelijke analyse als vertrekpunt (vervolg)

- [Systeemanalyse door Multifocus casemanagers](#): gezinsgericht in kaart brengen van relatiepatronen met [genogram](#) en [relatiekaart](#), verkrijgen van inzicht in de context van huiselijk geweld m.b.v. [Hiërarchie van Engel](#) aan de hand van de niveaus cultuur, maatschappij, netwerk/familie, gezin, tweerelatie, individuele en biologische factoren.
- [Signs of Safety](#): breng tijdens een netwerkbijeenkomst samen met de betrokkenen (sociaal en professioneel netwerk) de situatie gedetailleerd in kaart. Maak gezamenlijk een veiligheidsplan waarin SMART-geformuleerde veiligheidsdoelen staan en daaruit voortvloeiende afspraken waarvoor alle betrokkenen verantwoordelijkheid nemen.
- Betrek de in- en uitwonende meerderjarige kinderen bij de analyse en het plan. Wat is er gezien/gebeurd en welke schade is hierdoor bij hen ontstaan.

Veiligheidsplanning bij relationeel geweld

- Bepaal samen met samenwerkingspartners of er sprake is van [situationeel geweld](#)/andere vormen van relationeel geweld of van [intiem terrorisme](#) tijdens of na de relatie bv. bij stalking of in een conflictscheiding.

Bij intiem terrorisme

- Bij intiem terrorisme zijn gescheiden trajecten noodzakelijk (geen systeemtherapie of mediatie) die goed op elkaar worden afgestemd (dus wel systeemgericht zijn) en is extra aandacht nodig voor slachtofferbescherming ook op langere termijn.
- Realiseer altijd eerst directe veiligheid. Overweeg of verantwoordelijkheid voor de veiligheid overnemen noodzakelijk is indien slachtoffer niet meer in staat is tot zelfbeschermend handelen.
- Consulteer bij (vermoeden van) intiem terrorisme/sterk dreigende en controlerende pleger forensische expertise en vraag advies over het gevaar voor de omgeving en over welke communicatie aansluit bij het [profiel van de pleger](#).
- Maak met betrokken regisseurs en behandelaren een gezamenlijke risicotaxatie waarbij ook het profiel van de pleger wordt meegewogen.
- Zet tevens in op snelle verwijzing en specialistische [GGZ-behandeling van de pleger](#). Monitor (veilige en onveilige) effecten van behandeling van pleger en slachtoffer op de relatiedynamiek.
- Stem bij stalking altijd af met politie over de aanpak en overweeg een [stopgesprek](#) en/of [Aware](#).

Bij overige vormen van geweld

- Geef psycho-educatie over de onveilige interactie bij huiselijk geweld ([cirkel van geweld](#)) en [trauma](#) aan pleger en slachtoffer.

Afspraken t.b.v. lokale en regionale samenwerking (vervolg)

- Maak afspraken over voorrang op wachtlijst met (forensische) GGZ en verslavingszorg over MDA++ situaties als deze inzet van risicogestuurde zorg noodzakelijk is voor stabiele veiligheid. Leg deze afspraken vast.
- Evalueer en actualiseer jaarlijks alle samenwerkingsafspraken voor veiligheid met de verschillende partners.
- Benut of initieer elke fase van het samenwerken voor veiligheid de beschikbaarheid van de [inzet van ervaringsdeskundigheid in de regio](#).
- Maak afspraken over hoe er opgeschaald wordt bij samenwerkingsproblemen tussen organisaties.
- Maak afspraken met politie en gemeenten over de voorwaarden om een [huisverbod](#) procedure op te starten en waar de afspraken over een toekomstig huisverbod als proactief scenario kunnen worden vastgelegd.
- Zoek en maak afspraken met samenwerkingspartners die van invloed zijn bij de aanpak van [financiële uitbuiting](#). Benut de lokale allianties die er zijn voor bestrijding van financieel misbruik van ouderen

Vervolg bij overige vormen van geweld

- Maak op basis van de analyse een gemeenschappelijk veiligheidsplan/plan van aanpak ongeacht of betrokkenen uit elkaar gaan/elders gaan wonen of niet. Uit elkaar gaan is geen garantie voor veiligheid.
- Benut de schaalvragen voor veiligheid ([Signs of Safety/Top-3 methodiek](#)) voor de veiligheidstaxatie en om het zicht op veiligheid te houden met cliënten en professionals. Welke veranderingen of gebeurtenissen maken dat het cijfer omhoog/omlaag gaat?
- Maak afspraken met directbetrokkenen en samenwerkingspartners over wat eenieder onderneemt als de veiligheidsvoorwaarden niet nageleefd worden. Informeer huisarts en bijvoorbeeld woningbouw om tijdig terugval te signaleren.
- Blijf consequent het perspectief en de meerwaarde van een leven zonder geweld delen (samen of afzonderlijk).
- Overweeg of verantwoordelijkheid voor de veiligheid overnemen noodzakelijk is indien slachtoffer niet meer in staat is tot zelfbeschermend handelen.

Attitude bij onveiligheid

- Benader met open blik en zonder oordeel alle directbetrokkenen. Benader ook direct de pleger. Wees present en beschikbaar. Begrijp ontkenning van de onveiligheid en het niet willen samenwerken *en* houd bij slachtoffer en pleger focus op de veiligheid.
- Normeer de onveiligheid en maak het creëren van veiligheid het gemeenschappelijke doel.

Organiseren van steun

- Overweeg de inzet van een [vertrouwenspersoon](#) of [ervaringsdeskundige](#) voormalig pleger als de pleger onvoldoende veiligheid, herkenning of perspectief ervaart om samen te werken aan veiligheid en herstel.
- Overweeg de inzet van een [vertrouwenspersoon](#) of [ervaringsdeskundige](#) voormalig slachtoffer als het slachtoffer onvoldoende veiligheid, herkenning of perspectief ervaart om samen te werken aan veiligheid en herstel.

Opschalen bij stagnerende samenwerking

- Volg de regionale afspraken die er zijn over procesregie als samenwerking tussen organisaties vastloopt/er geen gedeelde visie ontstaat. Benut op de werkvloer eventueel [de dilemmakaart](#) om de aard van het verschil in visie te verkennen met elkaar.

2.

Hoe schaal je op als het geweld niet stopt door benadering vanuit het vrijwillig kader?

Verrichten in de praktijk

Continueer attitude bij onveiligheid en het organiseren van steun
(Zoals beschreven bij vraag 1)

'Bijschalen' relevante expertise en regie

- Zorg voor 'bijschalen' van relevante expertise en draag indien mogelijk, regie niet aan een andere professional over. Geef duidelijk aan op welke onderdelen expertise nodig is omdat de gestelde doelen met slachtoffer en/of pleger voor directe of voor stabiele veiligheid niet voldoende worden behaald.
- Overweeg aanvullende expertise of procesregie vanuit Zorg- en Veiligheidshuis bij complexe zorg- en veiligheidsproblematiek (zie website HG/KM bij structureel onveilig). Focus hierbij als eerste op het versterken van het veiligheidsplan voor directe veiligheid.

Omgaan met privacy belemmeringen

Toestemming van alle cliënten om gegevens te delen is niet altijd mogelijk of zelfs ongeschikt. Ketenpartners dienen transparant te zijn over de verstrekking, tenzij deze informatie de belangen van bepaalde betrokkenen ernstig kan schaden. Wanneer gegevens van directbetrokkenen noodzakelijk zijn om tot directe of stabiele veiligheid in een huishouden te komen, dan kunnen persoonsgegevens van directbetrokkenen in een casusoverleg worden ingebracht. Iedere ketenpartner (met name de professionals die gehouden zijn aan het beroepsgeheim) dient steeds af te wegen of en welke gegevens noodzakelijk zijn om tot een *gezamenlijk veiligheidsplan* te komen.

Inrichten van regionale samenwerking

Benutten samenwerking Straf & Zorg

- Benut als MDA++ de reguliere samenwerking bij samenloop straf-zorg in de regio (Veiligheid Voorop).
- Maak afspraken met Veilig Thuis en politie over de mogelijkheid en de route om bij MDA++ zaken proactief het Actieoverleg of het Zorg- en Veiligheidshuis in te zetten.
- Beschrijf de route ambtshalve melding via Veilig Thuis door het MDA++ team met inachtneming van privacy en veiligheid van de medewerkers.

Werkwijze bij privacy belemmeringen

- Maak afspraken met samenwerkingspartners over welke werkwijze gevolgd wordt zonder toestemming van cliënten. Raadpleeg Kiezen en Delen (TSD).

Samenloop Zorg & Straf organiseren

Als er sprake is dat cliënt door de politie aangehouden is als verdachte n.a.v. aangifte of ernstig geweld, dan ontstaat de noodzaak om straf- en zorginterventies op elkaar af te stemmen.

- Benut Veilig Thuis voor het verder verrijken van de [veiligheidsbeoordeling](#) (zij kunnen meer bronnen raadplegen) en de contacten met politie en OM.
- Overweeg het benutten van het [Actieoverleg](#) tussen Veilig Thuis en justitiepartners voor het opstellen van een samenhangend actieplan straf-zorg.
- Als de verdachte wordt besproken [op ZSM](#) benut dan het moment dat de OvJ een afdoeningsbeslissing moet nemen over de strafzaak: Dat kan door de noodzakelijke en relevante informatie over de casus te bespreken met het OM:
 - voor een snelle en passende afdoening of
 - voor het ontwikkelen van een proactief scenario voor het volgende (te verwachten) incident. Vraag politie om deze afspraken ook vast te leggen in hun registratie (Amazone).
- Overweeg met samenwerkingspartners zorg en straf de combinatie van zorg (vrijwillig en/of onvrijwillig) met inzet van maatregelen vanuit: strafrecht (bijvoorbeeld [stopgesprek](#), [gedragsaanwijzing](#), [contactverbod of locatieverbod](#)) of bestuursrecht (bijvoorbeeld [tijdelijk huisverbod](#) bij ernstig en onmiddellijk gevaar, gebiedsverbod/wijkverbod, meldplicht). Gebruik hiervoor het [interventiepalet Veiligheid Voorop](#). Bespreek de maatregelen die ingezet kunnen worden tijdens een incident en maatregelen die voor een langere periode interventies kunnen ondersteunen.

3.

Wat doe je (extra) als het geweld niet gestopt kan worden? (Bijvoorbeeld slachtoffer en/of pleger blijven ondanks alle veiligheidsafspraken risicovol gedrag vertonen)

Verrichten in de praktijk

Check of er sprake is van intiem terrorisme of andere vormen van relationeel geweld:

Bij intiem terrorisme zijn gescheiden trajecten noodzakelijk (geen systeemtherapie of mediatie) die goed op elkaar worden afgestemd en daardoor systeemgericht zijn. Daarnaast is extra aandacht nodig voor slachtofferbescherming.

Maken van proactieve afspraken

- Houd contact met het huishouden en verlies betrokkenen niet uit het oog.
- Overleg op Actieoverleg of ZSM-tafel over een proactief scenario. Wat te doen bij een volgend geweldsincident/politiemelding. Betrek hierbij de ambtenaar AOV van de betreffende gemeente waar het geweld speelt
- Deel (indien de veiligheid dit toestaat) de veiligheidsafspraken en gekozen scenario bij nieuw incident met directbetrokkenen, hun netwerk en de samenwerkingspartners.
- Deel relevante informatie conform gemeentelijke afspraken met andere samenwerkingspartners, bijvoorbeeld lokaal team en wijkagent.
- Wijs medische organisaties (huisarts/ziekenhuis/verslavingszorg) op niet alleen de plicht maar ook op het belang van conform de Meldcode blijven melden bij alle volgende incidenten en maak deze organisaties attent op de mogelijkheid om hierbij zelf aangifte te doen bij politie.

Overwegen van ambtshalve melding door Veilig Thuis

- Overweeg [ambtshalve melding](#) door Veilig Thuis bij ernstige vormen van geweld indien slachtoffers zelf geen aangifte wil/kan doen vanwege veiligheidsrisico's.

Inrichten van regionale samenwerking

Visie op vasthouden en volhouden

- Initieer of draag bij aan een regionale visie op structurele onveiligheid die niet gestopt kan worden:
 - Hoe kan je met elkaar alert blijven?
 - Welke proactieve afspraken kan je maken?
 - Hoe houd je contact met het huishouden?
 - Hoe blijf je de norm stellen met elkaar?
 - Hoe creëer je kansen op een doorbraak bij nieuwe incidenten/feiten?

Uitgangspunt is vasthouden en volhouden (structurele onveiligheid stopt niet vanzelf) om de schade die toegebracht wordt zoveel mogelijk te beperken.

Samenwerkingsafspraken tussen MDA++ en gemeenten

- Maak afspraken met ambtenaren AOV van gemeenten over de rol van AOV bij huishoudens met structurele onveiligheid waarbij het geweld niet gestopt kan worden of het niet lukt voldoende te beschermen.
- Maak afspraken met ambtenaren AOV over wie er geïnformeerd worden over structurele onveiligheid die blijft bestaan en de rol van de casemanagers hierbij.
- Maak afspraken met gemeenten over hoe onveilige situaties gemonitord worden en hierbij ogen en oren in de wijk betrokken worden.